

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการบริหารความเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการไปตามจุดมุ่งหมาย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดวิธีการวิจัยซึ่งประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ตามลำดับดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 1,467 คน จากสถานศึกษาจำนวน 116 แห่ง

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 315 คน โดยได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ตามขั้นตอนดังนี้

2.1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 โดยใช้สูตร Yamané (1973:727 อ้างถึงใน ผ่องศรี วาณิชย์สุภวงศ์, 2546:104)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
 N แทน ขนาดประชากร
 e แทน ค่าความคลาดเคลื่อน กำหนดเป็น .05

$$\text{แทนค่า } n = \frac{1467}{1+1467(.05)^2}$$

$$n = 314.30$$

ดังนั้น จะได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 315 คน

2.2 ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ปีการศึกษา 2553 โดยใช้วิธีสุ่มแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ที่	ขนาดโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน	จำนวน (คน)	
			ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	ขนาดเล็ก	16	82	18
2	ขนาดกลาง	72	736	158
3	ขนาดใหญ่	28	649	139
	รวม	116	1,467	315

2.3 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Sampling Random) จากจำนวนโรงเรียนแต่ละขนาดทุกโรงเรียน เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ต้องการในแต่ละขนาดโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากแนวคิดที่ได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลง ซึ่งคัดแปลงจาก หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของกระทรวงศึกษาธิการ (2550) มีขอบข่ายเนื้อหา 4 ด้าน คือ ด้านกลยุทธ์การเปลี่ยนแปลง ด้านทักษะเชิงบริหารการเปลี่ยนแปลง ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงและด้านคุณธรรมนำความรู้ จำนวน 1 ชุด โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ซึ่งถามเกี่ยวกับ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 จำนวน 60 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ให้เลือกตอบได้หลายข้อในแต่ละด้านของการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้อำนวยการสถานศึกษา มีเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลง ซึ่งคัดแปลงจากหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของกระทรวงศึกษาธิการ (2550) ประกอบด้วย

1) กลยุทธ์การเปลี่ยนแปลง	จำนวน 20 ข้อ
2) ทักษะเชิงบริหารการเปลี่ยนแปลง	จำนวน 20 ข้อ
3) นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการบริหารการเปลี่ยนแปลง	จำนวน 10 ข้อ
4) คุณธรรมนำความรู้	จำนวน 10 ข้อ

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด เกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลง ขอบข่ายการบริหารการเปลี่ยนแปลงของกระทรวงศึกษาธิการ ใน 4 ด้าน (2550) คือ ด้านกลยุทธ์การเปลี่ยนแปลง ด้านทักษะเชิงบริหารการเปลี่ยนแปลง ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการบริหารการเปลี่ยนแปลง ด้านคุณธรรมนำความรู้ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการเปลี่ยนแปลง

2. ศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบสำรวจรายการ (Check list) จากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ แล้วนำรูปแบบมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้

3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อพิจารณาความถูกต้องและให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยใช้สูตร Rovinelli และ Hambleton (1978:34-37 อ้างถึงในพ่องศรี วาณิชย์ศุภวงศ์, 2546:140) โดยกำหนดคะแนนไว้ดังนี้

+1 เมื่อเห็นว่าตรงกับขอบข่ายเนื้อหาที่ระบุไว้

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าตรงกับขอบข่ายเนื้อหาตามที่ระบุไว้

-1 เมื่อแน่ใจว่าไม่ตรงกับขอบข่ายเนื้อหาตามที่ระบุไว้

ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ปรากฏว่าข้อคำถามทุกข้อผ่านเกณฑ์ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไป

5. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับข้าราชการครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จำนวน 30 คน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ โดยใช้สูตร KR.21 ตามวิธีการของ Kuder – Richardson Method (อ้างถึงใน ยุทธ ไกยวรรณ, 2550: 80) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 และค่าความเชื่อมั่นรายด้านอยู่ระหว่าง 0.73-0.85

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ และปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเก็บข้อมูลในการทำวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัย จากภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ปีการศึกษา 2553 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนต่างๆ ในสังกัดด้วยตนเอง และขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการโรงเรียนในการส่งแบบสอบถามคืนหลังจากได้รับแบบสอบถามแล้ว 2 สัปดาห์ โดยส่งกลับมายัง คุณอนันต์ สาโร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1 ส่วนแบบสอบถามที่ไม่ได้รับคืนตามเวลาที่กำหนด ผู้วิจัยได้ประสานกับผู้ผู้อำนวยการโรงเรียนนั้นๆ ด้วยตนเอง พร้อมทั้งผู้วิจัยออกดำเนินการเก็บข้อมูลที่ตกค้างอีกครั้งหนึ่ง จากแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมด จำนวน 315 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม แล้วดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อประมวลผลและหาค่าสถิติ โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) จำนวนตัวอย่างที่เกี่ยวกับข้อมูลด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และขนาดของสถานศึกษา
2. วิเคราะห์ระดับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ดังนี้

2.1 พิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อ กรณีผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ให้ค่า 1 คะแนน ถ้าไม่ทำเครื่องหมาย ✓ ให้ค่า 0 คะแนน บันทึกข้อมูลในคอมพิวเตอร์

2.2 หาความถี่ และร้อยละของการปฏิบัติงานเป็นรายข้อในแต่ละด้าน และแปลงข้อมูลโดยประยุกต์ใช้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่ประเมินคุณภาพการศึกษาในมาตรฐานผู้บริหาร โดยกำหนดคะแนน ดังนี้

จำนวนข้อคำถาม 10 ข้อ		จำแนกเป็น	
ตอบ 9-10	ข้อ	ให้	5 คะแนน
ตอบ 7-8	ข้อ	ให้	4 คะแนน
ตอบ 5-6	ข้อ	ให้	3 คะแนน
ตอบ 3-4	ข้อ	ให้	2 คะแนน
ตอบ 1-2	ข้อ	ให้	1 คะแนน
จำนวนข้อคำถาม 20 ข้อ		จำแนกเป็น	
ตอบ 17-20	ข้อ	ให้	5 คะแนน
ตอบ 13-16	ข้อ	ให้	4 คะแนน
ตอบ 9-12	ข้อ	ให้	3 คะแนน
ตอบ 5-8	ข้อ	ให้	2 คะแนน
ตอบ 1-4	ข้อ	ให้	1 คะแนน

2.3 นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน แล้วนำค่าไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การวิเคราะห์ผลการประเมิน โดยวิธีการแปลผลโดยใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) ของ วัน เดชพิชัย (2535: 531-532) ซึ่งแบ่งคะแนนเป็นช่วงๆ มีความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00	หมายถึง ระดับการบริหารการเปลี่ยนแปลง	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50	หมายถึง ระดับการบริหารการเปลี่ยนแปลง	มาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50	หมายถึง ระดับการบริหารการเปลี่ยนแปลง	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50	หมายถึง ระดับการบริหารการเปลี่ยนแปลง	น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50	หมายถึง ระดับการบริหารการเปลี่ยนแปลง	น้อยที่สุด

3. การทดสอบค่าที (t-test) ทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ตามทัศนะของข้าราชการครูที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน

4. การทดสอบค่าเอฟ (F-test) ทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ตามทัศนคติของข้าราชการครูที่มี ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ต่างกัน เมื่อพบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน จะนำไปทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการ Least Significant Difference (LSD)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลักของเนื้อหาตามโครงสร้าง (Content Validity) โดยใช้สูตร Rovinelli และ Hambleton (1978 อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540:117) ดังนี้

$$IC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลัก
R แทน ผลรวมคะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามใช้สูตร KR-21 ของ Kuder – Richardson Method (อ้างถึงใน ยุทธ ไกยวรรณ, 2550: 80) ดังนี้

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\bar{X}(k-\bar{X})}{ks_i^2} \right]$$

เมื่อ r_{tt} แทน สัมประสิทธิ์ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับ
 $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนนทั้งฉบับ
K แทน จำนวนข้อคำถาม
 S_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

2.1 ค่าความถี่ (Frequency)

2.2 ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สูตร

$$\text{ค่าร้อยละของรายการใด} = \frac{\text{จำนวนของรายการนั้น} \times 100}{\text{ความถี่ทั้งหมด}}$$

2.3 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic mean) ใช้สูตร Ferguson (1981:68 อ้างถึงใน ผ่องศรี วาณิชย์ศุภวงศ์, 2546:156) ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนน
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 n แทน จำนวนประชากรที่ตอบแบบสอบถาม

2.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ใช้สูตร (อ้างถึงใน ผ่องศรี วาณิชย์ศุภวงศ์, 2546:160)

$$SD. = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2}{n - 1}}$$

เมื่อ SD. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\bar{X}$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
 X_i แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
 n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

2.5 ค่าที (t-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 กลุ่ม
(อ้างถึงใน ผ่องศรี วาณิชศุภวงศ์, 2546 : 179)

2.5.1 ในกรณีความแปรปรวนของประชากร 2 กลุ่ม เท่ากัน ใช้ สูตรดังนี้

$$t = \frac{(\bar{X}_1 - \bar{X}_2)}{\sqrt{S_p^2 [1/n_1 + 1/n_2]}} \quad , \quad df = n_1 + n_2 - 2$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าการแจกแจงของที (t - Distribution)
	$\bar{X}_1$	แทน	ค่าเฉลี่ยของข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	$\bar{X}_2$	แทน	ค่าเฉลี่ยของข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่ 2
	S_1^2	แทน	ความแปรปรวนของข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	S_2^2	แทน	ความแปรปรวนของข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่ 2
	n_1	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	n_2	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

2.5.2 ในกรณีความแปรปรวนของประชากร 2 กลุ่ม ไม่เท่ากัน ใช้ สูตรดังนี้

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{S_1^2/n_1 + S_2^2/n_2}} \quad , \quad df = \frac{(S_1^2/n_1 + S_2^2/n_2)}{\frac{(S_1^2/n_1)^2}{n_1 - 1} + \frac{(S_2^2/n_2)^2}{n_2 - 1}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าการแจกแจงของที (t - Distribution)
	$\bar{X}_1$	แทน	ค่าเฉลี่ยของข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	$\bar{X}_2$	แทน	ค่าเฉลี่ยของข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่ 2
	S_1^2	แทน	ความแปรปรวนของข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	S_2^2	แทน	ความแปรปรวนของข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่ 2
	n_1	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	n_2	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

2.6 ค่าเอฟ (F-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไปโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดยใช้สูตร (อ้างถึงใน ผ่องศรี วาณิชยศุภวงศ์, 2546:180)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}, \quad df = k, n - k$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าสถิติในการแจกแจงแบบเอฟ (F – Distribution)
	MS_b	แทน	ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
	MS_w	แทน	ความแปรปรวนภายในกลุ่ม
	k	แทน	จำนวนกลุ่มที่ศึกษา
	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

2.7 การทดสอบเปรียบเทียบพหุคูณ เมื่อพบว่ามีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้วิธีการของ Least Significant Difference (LSD) ใช้สูตร (อ้างถึงใน ผ่องศรี วาณิชยศุภวงศ์, 2546:183)

$$LSD = t_{\alpha, v} \sqrt{MS_w (1/n_i + 1/n_j)}$$

เมื่อ	$t_{\alpha, v}$	แทน	ค่าสถิติ t จากตาราง t ที่ $v = N - K$
	MS_w	แทน	ค่าสถิติ Mean square ภายในกลุ่ม
	n_i, n_j	แทน	จำนวนในกลุ่มตัวอย่าง i, j

Prince of Songkla University
Pattani Campus